

**FONDEN SAGNLANDET LEJRE HISTORISK-
ARKÆOLOGISK FORSKNINGS- OG FORMIDLINGSCENTER**

SLANGEALLÉEN 2, 4320 LEJRE

ÅRSRAPPORT

2015

Årsrapporten er fremlagt og godkendt på
fondens årsmøde,
den 14. marts 2016

Flemming Damgaard Larsen

INDHOLDSFORTEGNELSE

	Side
Fondsoplysninger	
Fondsoplysninger.....	2
Erklæringer	
Ledelsespåtegning.....	3
Den uafhængige revisors erklæringer.....	4-5
Ledelsesberetning	
Ledelsesberetning.....	6-23
Årsregnskab 1. januar - 31. december	
Anvendt regnskabspraksis.....	24-26
Resultatopgørelse.....	27
Balance.....	28-29
Noter.....	30

FONDSOPLYSNINGER

Fonden	Fonden Sagnlandet Lejre Historisk-Arkæologisk Forsknings- og Formidlingscenter Slangealléen 2 4320 Lejre CVR-nr.: 33 24 72 57 Stiftet: 30. september 1964 Hjemsted: Lejre Regnskabsår: 1. januar - 31. december
Bestyrelse	Kristian Kristiansen, Professor, Dr. Phil, Formand Flemming Damgaard Larsen, Seniorrådgiver, Næstformand Mette Touborg, Borgmester Asger Høeg, Direktør Søren Kähler, Civil ingeniør Peter Skak-Iversen, Direktør Rane Willerslev, Professor Christine Antorini, Folketingsmedlem Dorte Kiilerich, Direktør
Direktion	Lars Holten
Revision	BDO Statsautoriseret revisionsaktieselskab Havneholmen 29 1561 København V
Pengeinstitut	Nordea Bank Algade 16 4000 Roskilde
Årsmøde	Årsmøde afholdes 14. marts 2016 på fondens adresse.

LEDELSESPÅTEGNING

Bestyrelsen og ledelsen har dags dato behandlet og godkendt årsrapporten for 1. januar - 31. december 2015 for Fonden Sagnlandet Lejre Historisk-arkæologisk forsknings- og formidlingscenter.

Årsrapporten aflægges i overensstemmelse med årsregnskabsloven.

Det er vores opfattelse, at årsregnskabet giver et retvisende billede af fondens aktiver, passiver og finansielle stilling pr. 31. december 2015 samt af resultatet af fondens aktiviteter for regnskabsåret 1. januar - 31. december 2015.

Ledelsesberetningen indeholder efter vores opfattelse en retvisende redegørelse for de forhold, beretningen omhandler.

Årsrapporten indstilles til generalforsamlingens godkendelse.

Lejre, den 14. marts 2016

Direktion

Lars Holten

Bestyrelse

Kristian Kristiansen
Professor, Dr. Phil, Formand

Flemming Damgaard Larsen
Seniorkonsulent, Næstformand

Mette Touborg
Borgmester

Asger Høeg
Direktør

Søren Kähler
Civil Ingeniør

Peter Skak-Iversen
Direktør

Rane Willerslev
Professor

Christine Antorini
Folketingsmedlem

Dorte Kiilerich
Direktør

DEN UAFHÆNGIGE REVISORS ERKLÆRINGER

Til ledelsen i Fonden Sagnlandet Lejre Historisk-arkæologisk forsknings- og formidlingscenter

PÅTEGNING PÅ ÅRSREGNSKABET

Vi har revideret årsregnskabet for Fonden Sagnlandet Lejre Historisk-arkæologisk forsknings- og formidlingscenter for regnskabsåret 1. januar - 31. december 2015, der omfatter anvendt regnskabspraksis, resultatopgørelse, balance og noter. Årsregnskabet udarbejdes efter årsregnskabsloven.

Ledelsens ansvar for årsregnskabet

Ledelsen har ansvaret for udarbejdelsen af et årsregnskab, der giver et retvisende billede i overensstemmelse med årsregnskabsloven. Ledelsen har endvidere ansvaret for den interne kontrol, som ledelsen anser nødvendig for at udarbejde et årsregnskab uden væsentlig fejlinformation, uanset om denne skyldes besvigelser eller fejl.

Revisors ansvar

Vores ansvar er at udtrykke en konklusion om årsregnskabet på grundlag af vores revision. Vi har udført revisionen i overensstemmelse med internationale standarder om revision og yderligere krav ifølge dansk revisorlovgivning. Dette kræver, at vi overholder etiske krav samt planlægger og udfører revisionen for at opnå høj grad af sikkerhed for, om årsregnskabet er uden væsentlig fejlinformation.

En revision omfatter udførelse af revisionshandlinger for at opnå revisionsbevis for beløb og oplysninger i årsregnskabet. De valgte revisionshandlinger afhænger af revisors vurdering, herunder vurdering af risici for væsentlig fejlinformation i årsregnskabet, uanset om denne skyldes besvigelser eller fejl. Ved risikovurderingen overvejer revisor intern kontrol, der er relevant for virksomhedens udarbejdelse af et årsregnskab, der giver et retvisende billede. Formålet hermed er at udforme revisionshandlinger, der er passende efter omstændighederne, men ikke at udtrykke en konklusion om effektiviteten af virksomhedens interne kontrol. En revision omfatter endvidere vurdering af, om ledelsens valg af regnskabspraksis er passende, om ledelsens regnskabsmæssige skøn er rimelige samt den samlede præsentation af årsregnskabet.

Det er vores opfattelse, at det opnåede revisionsbevis er tilstrækkeligt og egnet som grundlag for vores konklusion.

Revisionen har ikke givet anledning til forbehold.

Konklusion

Det er vores opfattelse, at årsregnskabet giver et retvisende billede af fondens aktiver, passiver og finansielle stilling pr. 31. december 2015 samt af resultatet af fondens aktiviteter for regnskabsåret 1. januar - 31. december 2015 i overensstemmelse med årsregnskabsloven.

DEN UAFHÆNGIGE REVISORS ERKLÆRINGER

UDTALELSE OM LEDELSESBERETNINGEN

Vi har i henhold til årsregnskabsloven gennemlæst ledelsesberetningen. Vi har ikke foretaget yderligere handlinger i tillæg til den udførte revision af årsregnskabet. Det er på denne baggrund vores opfattelse, at oplysningerne i ledelsesberetningen er i overensstemmelse med årsregnskabet.

København, den 14. marts 2016

BDO Statsautoriseret revisionsaktieselskab, CVR-nr. 20 22 26 70

Peter Rasborg
Statsautoriseret revisor

LEDELSESBERETNING

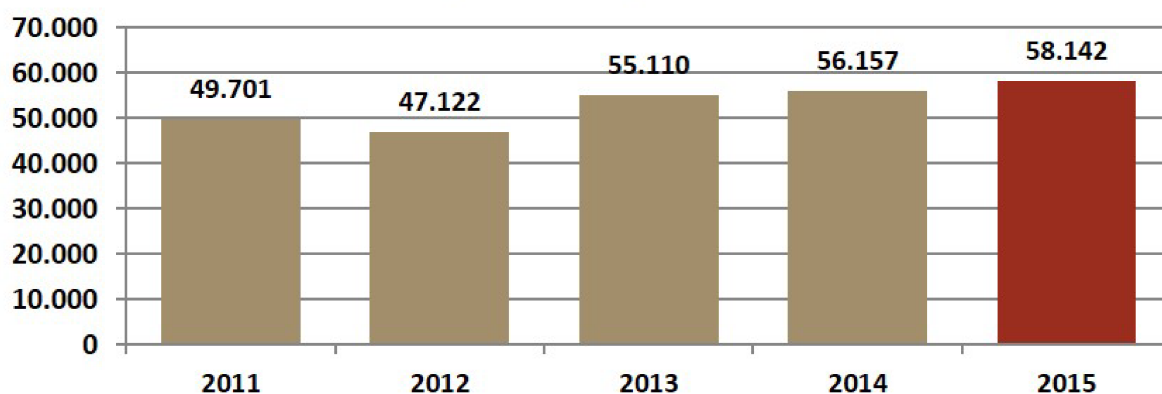
Besøgstal

Sagnlandet Lejre kunne i 2015 fejre 50-års jubilæum med fortsat besøgsfremgang og i alt 58.142 besøg. I forhold til 2014 en stigning på ca. 3,5%, svarende til +1.985 besøg fordelt med 1/3 på udenlandske og 2/3 på danske besøg. En tidlig, kold og våd påske blev heldigvis fulgt af et køligt men generelt set tørt sommervejr i juni-august, der ikke appellerede til strandvejr, men derimod til udendørs aktiviteter i sommerlandet. Til sammenligning udviser VisitDenmarks overnatningsstatistikker for Region Sjælland næsten status qua i forhold til 2014.

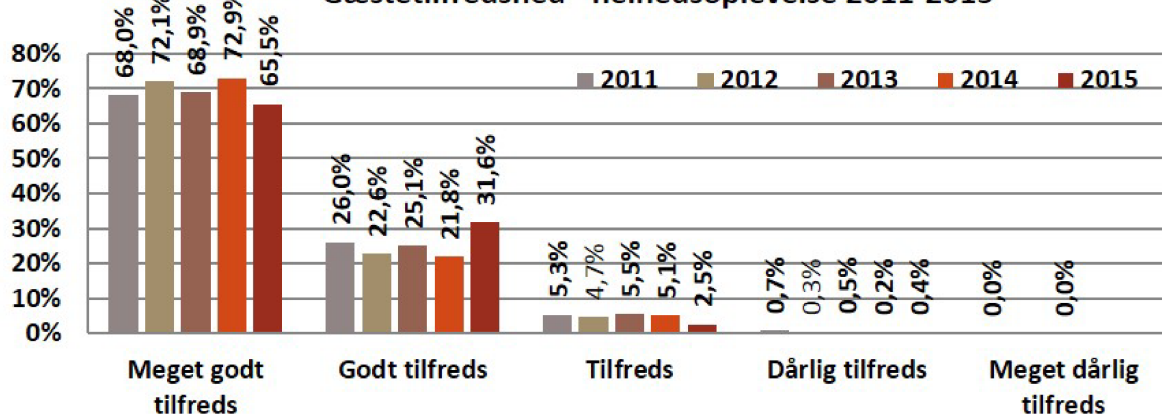
Sagnlandets funktion som turistinformation for Lejre Kommune, der blev indledt i 2014, blev fortsat i 2015. Ved årets udgang blev aftale og udbytte politisk evalueret og forlænget til og med 2016 på baggrund af information fra Sagnlandet og de første 2 års erfaringer. Som en del af servicen for områdets turister, kan turisterne udover personlig vejledning samt netadgang via publikums-PC, finde diverse brochurer fra lokale turistaktører i Sagnlandets turistinfo.

I alt har skrankepersonalet i 2015 uddelt ca. 15.000 lokale turistbrochurer mod ca. 14.000 året før. Særligt positivt er det, at antallet af lokale turistaktører, der får uddelt deres brochurer via Sagnlandets infoinformation, er steget fra 10 i 2014 til 22 aktører i 2015. Det viser, at kendskabet til Sagnlandets nye fællesfunktion er vokset betydeligt efter indkøringsåret 2014, og at områdets øvrige turistaktører i Sagnlandet ser en mulighed for at få synliggjort deres tilbud overfor potentielle kunder. Sagnlandet glæder sig til det fortsatte samarbejde om at yde god informationservice på kommunens vegne for vores områdes turister i 2016.

Besøgsudvikling 2011-2015

Gæstetilfredshed - helhedsoplevelse 2011-2015

LEDELSESBERETNING

Gæsternes tilfredshed

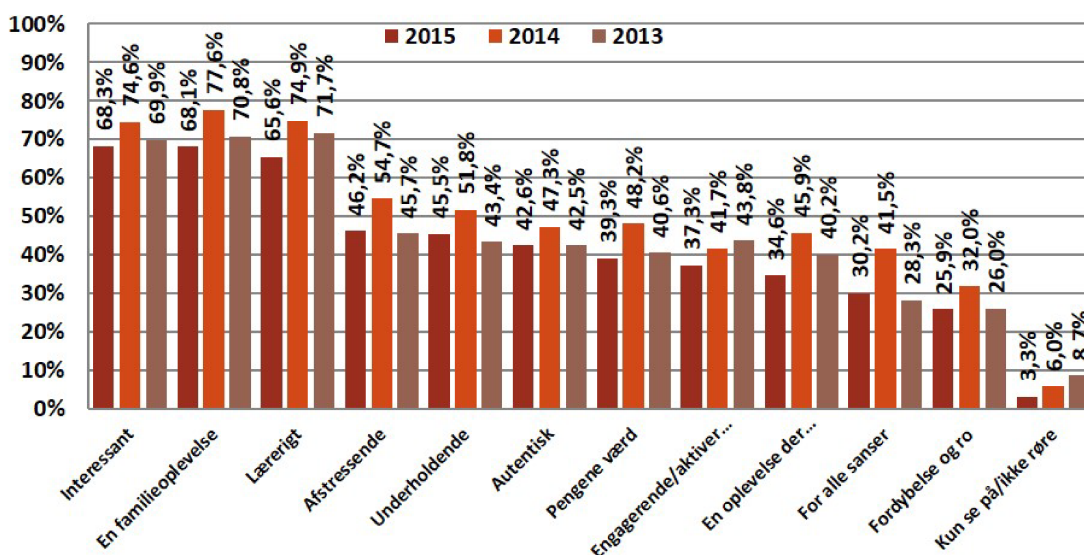
Sagnlandet måler hvert år gæsternes tilfredshed med besøg, personalets service, faglige viden, initiativ til dialog mv. Det sker via daglige spørgeskemaanalyser. Gæsterne kan kvalitativt udtrykke deres tilfredshed på en skala fra 1 - 5, hvor 1 repræsenterer "Meget tilfreds" og 5 "Meget utilfreds". Desuden analyseres hvorfor gæsterne kommer, hvorfra de kommer, om de overnatter i området mv.

Gæsternes tilfredshed med helhedsoplevelsen er stabil og på højt niveau gennem årene. I 2015 er 97,1 % "Tilfreds" eller "Godt tilfreds". I 2014 var tallet 94,7 %. Selv om flere gæster generelt set har været tilfredse med deres helhedsoplevelse i 2015 end i 2014, må vi konstatere en forskydning i retning af flere på "Tilfreds" og færre på "Meget tilfreds".

Korrigeres analysen for hhv. lavsæson (med lavere aktivitetsniveau) og højsæson (højt aktivitetsniveau i skoleferier) er billedet det samme, hvorfor det er vanskeligt at forklare forskydningen. Samlet set er det fortsat glædeligt, at en yderst ringe andel af gæsterne, kun 0,4 %, er "Meget utilfreds/Utilfreds" med deres oplevelse.

Gæsterne tager også stilling til en række udsagn og vælger et eller flere, som de synes karakteriserer deres oplevelse og udbytte af besøget bedst.

Gæsternes karakteristik af oplevelsen 2013-2015

Som Videnspædagogisk Aktivitetscenter med driftstilskud fra Undervisningsministeriet er det glædeligt, at udsagnene "Interessant", "En familieoplevelse" og "Lærerigt" ligger stabilt og sikkert i top 3, blandt de 12 udsagn, gæsterne kan vælge mellem. Ca. 2/3 af alle gæster finder disse tre udsagn kendetegnende for netop deres oplevelse.

Sagnlandet er en sæsonarbejdsplads med mange studerende fra universiteternes museums-faglige uddannelser og professionshøjskolernes lærer- og formidler-uddannelser. Derfor har Sagnlandet løbende personaleudskiftning. For at sikre kvalitet af formidling og undervisning arbejder vi systematisk med rekruttering og efteruddannelse af sæsonansatte medarbejdere. Bl.a. gennemføres hvert år et introduktionsforløb for såvel nye som gamle medarbejdere. I 2015 har 21 sæsonansatte instruktører gennemgået teoretiske oplæg samt deltaget i praktiske øvelser og workshops efter følgende intensive program over 2 uger:

TEORI: 1). Sagnlandets lærings- & forundringslandskab. 2) Med gæsternes og Sagnlandets øjne som formidler. 3) Om Skoletjenesten som institution og Sagnlandets indlevelseshed pædagogik. 4) Førstehjælp samt fødevarerhygiejne.

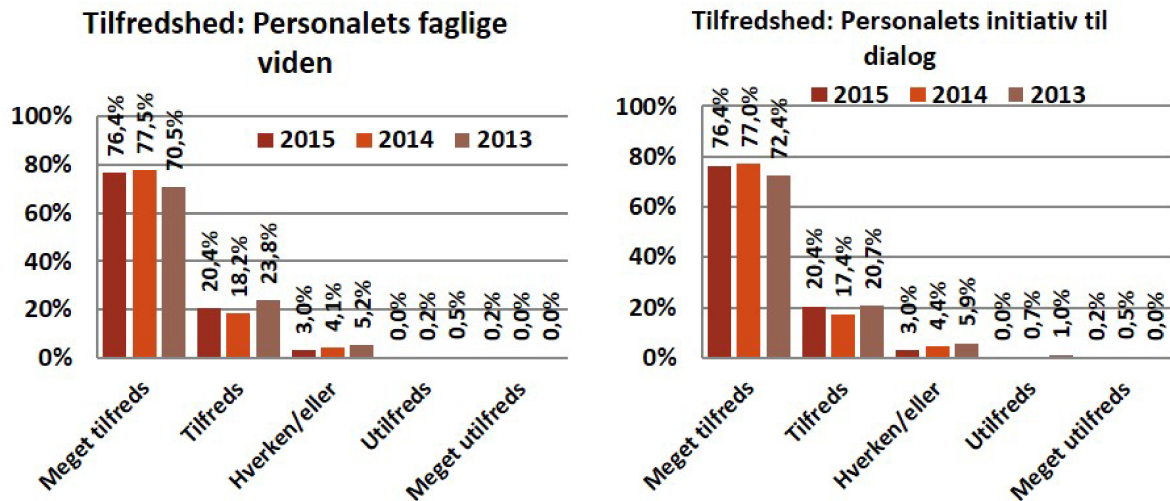
LEDELSESBERETNING

ØVELSER & WORKSHOPS: 1) Om klasseledelse og værtskab. 2) Om Sagnlandets "særlige læringslandskaber". 3) Om at være i dialog og opsøgende. 4) Om faget "formidling" og hvordan man finder sin egen formidler frem. 5) Om formidling & feedback. 6) Drama & formidling/lære i rolle.

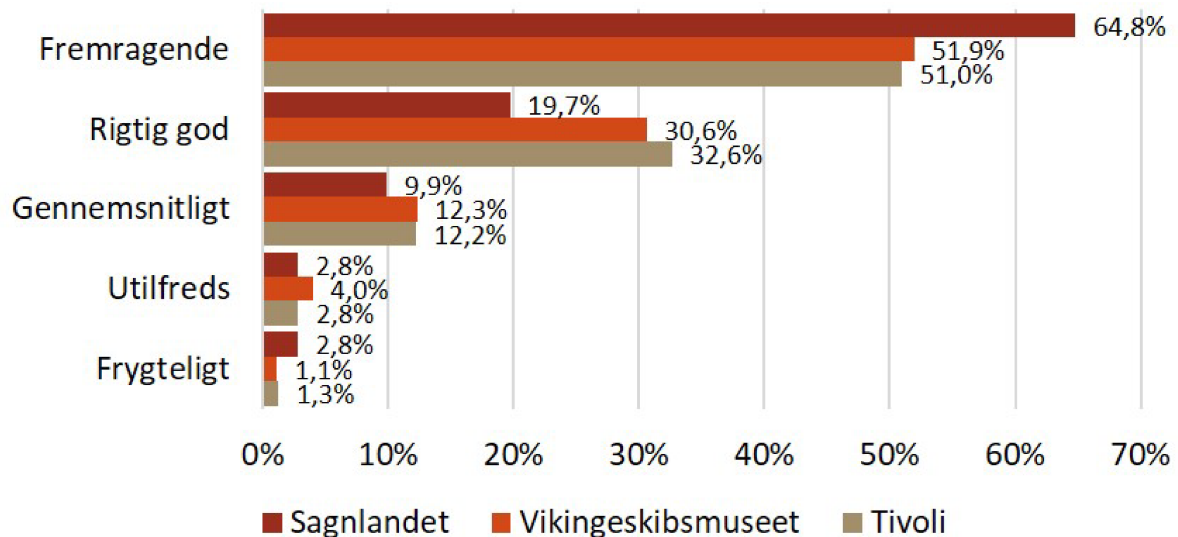
PRAKTISK OPLÆRING i historisk værkstedsarbejde i undervisningssituation: 1) Forløbskronologi og pædagogiske faser. 2) indhold, logistik & teknik for de forskellige madlavnings- og håndværksopgaver. 3) Skriftlig opgradering af arbejdsbeskrivelser for forløb. 4) "Følforløb" med 2 undervisningsseancer i praksis med prøveklasser. 1. dag med erfarne instruktør i front og 2. dag med den nyoplærte i front efterfulgt af sparring & feedback.

I kurset arbejdes også med træning i selvevaluering og gensidig feedback for at sikre kontinuerlig oplæring og vidensdeling sæsonen igennem. I sæsonen gennemføres desuden supervision af Sagnlandets faste områdeansvarlige. Den intensive indsats ruste medarbejderne til mødet med gæsterne.

I 2015 kan vi glæde os over, at medarbejdernes indsats bærer frugt. Hele 96,8 % af gæsterne udtrykker, at de er "Tilfreds/Meget tilfreds" med personalets evne til dialog, mens personalets faglige viden scorer 94,6 % "Tilfreds/Meget tilfreds".

Tripadvisor - benchmarking
Sagnlandet/Vikingskibsmuseet/Tivoli

LEDELSESBERETNING

I dagens digitale samfund giver mange gæster uopfordret og ufiltreret meninger til kende på sociale medier. Blandt disse er TripAdvisor et yndet sted at dele gode såvel som dårlige oplevelser med alt fra restauranter, hoteller og til attraktioner. Anmeldelserne her kan ses som en lakmestest af attraktionernes egne analyser.

Tripadvisors anmeldelser viser god overensstemmelse med Sagnlandets egne publikumsanalyser om end bedømmelserne på nettet er skarpere. Benchmarking med en lokal samarbejdspartner, Vikingeskibsmuseet, og et nationalt og internationalt dansk attraktionsikon, Tivoli, viser, at Sagnlandets medarbejdere også i sådanne målinger har grund til at være stolte over gæsternes bedømmelse af deres indsats.

En sæsonbetonet arbejdsplads og en målsætning om altid at yde god service i en travlt hverdag præget af mange forskellige typer gæster, målgrupper og opgaver kræver sit af personalet. Derfor valgte Sagnlandets Samarbejdsudvalg at dedikere arbejdspladsens årlige, "faglig dag" til en workshop i "Zen, meditation og mindfulness" ved instruktør fra ZenMind. Gennem workshoppen fik alle faggrupper på tværs af kontor, drifts- og formidlingspersonale gennem praktiske øvelser indblik i en spændende træningsmetode til at få mere ro og overblik, mere overskud og energi og ikke mindst mere glæde og udstråling i en travl hverdag med mange aktiviteter og gøremål. Workshoppen var både inspirerende og tankevækkende, ligesom det var en meget speciel oplevelse for alle medarbejdere at skulle være helt stille sammen det meste af en dag.

Markedsføring og kommunikation

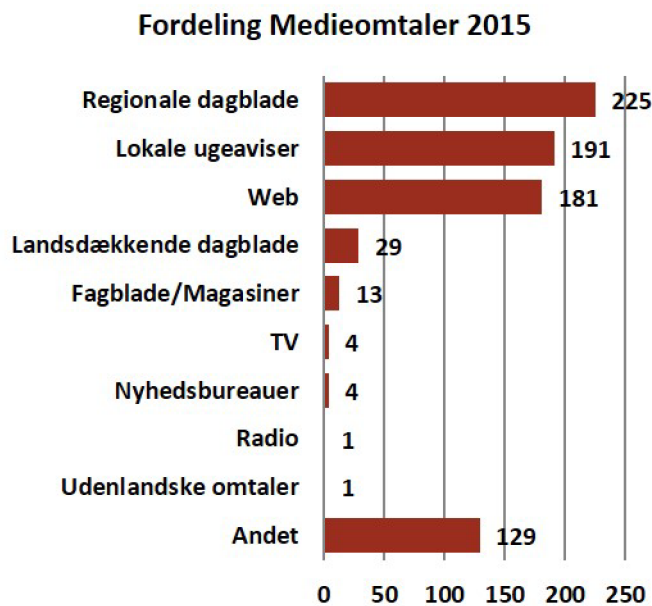
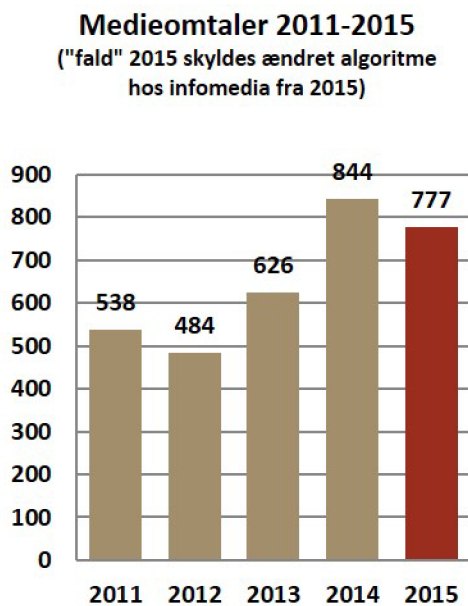
Synlighed er afgørende for at sikre størst mulig kendskab til Sagnlandets virke. I 2015 har Sagnlandets PR-medarbejder arbejdet med både trykte og sociale medier, digitale platforme og samarbejder med medieaktører. Det har skabt god synlighed i en bred vifte af såvel lokale, regionale og landsdækkende aviser, radiostationer og TV. Denne indsats synliggør ikke bare Sagnlandet, men skaber også positiv opmærksomhed om Lejre Kommune og Region Sjælland og sætter fokus på regionens unikke kulturhistoriske værdier og oplevelsesmuligheder.

I 2015 er der udsendt 28 journalistisk bearbejdede pressemeddelelser om Sagnlandets events og aktiviteter. Foruden det store antal pressemeddelelser er der gjort en særlig indsats for at få specifikke historier i udvalgte medier. Det gælder f.eks. offentliggørelsen af A.P. Møller Fondens og Augustinus Fondens donation på hhv. 65 mio. kr. og 10 mio. kr. til projekt SAGNKONGERNES VERDEN. En strategisk presseindsats med at anlægge forskellige faglige vinkler på projektets mange aspekter inden for f.eks. forskning, kulturarvsformidling, arkitektur mv. har resulteret i, at historien er nået langt omkring og har genereret en større mængde omtaler i forskellige typer landsdækkende medier. I 2015 således mindst 17 omtaler i bl.a. TV-avisen, TV-Lorry, DR-P4 nyheder, Videnskab.dk, Politiken, Berlingske, Jyllandsposten, Kr. Dagblad m.fl. Hertil kommer over 50 regionale og lokale omtaler.

Sagnlandet deltager også i strategiske samarbejdsprojekter om PR og branding, der skal øge dansk og international kulturturisme i Danmark. Et sådant samarbejde er det nationale netværk for 11 danske vikingeattraktioner, Vikingebuen, der i august mødtes i Sagnlandet. Vikingebue-netværket, der koordineres af Nationalmuseet og Museum Midtjylland, har generet støtte på over 1 mio. kr. fra bl.a. Kulturministeriets Culture+ midler og fra Kulturstyrelsen. Ud over at fortælle historien om de danske vikinger for flest muligt er formålet at øge besøgstal og omsætning på danske vikingeattraktioner for at skabe blivende arbejdspladser i områder, hvor der er hårdt brug for det.

Vikinger har potentiale til at blive et af Danmarks største kulturhistoriske brands. Det viser f.eks. den popularitet vikinger for tiden nyder i populærkulturen, hvor HBO's serie "Vikings" har skabt international interesse. Museerne bliver således hyppigt kontaktet af udenlandske produktionsselskaber og nyhedsmedier såsom BBC, CNN og National Geographic som producerer programmer om vikinger.

LEDELSESBERETNING

Vikingebue-samarbejdet resulterer blandt i en helt ny guidebog i samarbejde med Politikens Forlag, hvis populære guidebøger i 2016 beriges med titlen "Turen går til vikingetiden". I 2015 leverede Sagnlandet den første artikel til publikationen, som prototype på, hvordan stoffet fra alle attraktioner kan præsenteres.

I 2015 har Sagnlandet selv været involveret i større og mindre udenlandske TV-produktioner om vikinger. Bl.a. besøgte HBO Sagnlandet i efteråret i forbindelse med produktion af dokumentarprogrammet "The real Vikings", der fortæller om historiske facts, fund og faglig viden. Målet med programmet er at vise et andet og mere ægte billede af vikingernes liv end det, deres populære drama- og actionserie formidler. I Sagnlandet interviewede de bl.a. Dragtværkstedets tekstilarkæolog, der demonstrerede seneste viden om vikingernes påklædning.

Et kinesisk TV-hold medbragte 20 glade kinesiske skolebørn fra en international skole i Beijing og et crew på 21 personer, der gennem to dage i 2015 tog ophold i Sagnlandet. Her deltog skolebørnene i optagelsen til det kinesiske tv-program "That's Cool", som efter produktionsselskabets udsagn har 18-25 mio. seere. I centrum for programmet var børnenes oplevelser i Sagnlandets vikingeområde Ravnebjerg. Her skulle børnene bl.a. lære at lave vikingemad over bål, samarbejde og kæmpe som krigere i en enhed samt lave smykker. Samarbejdet var etableret via den Danske Ambassade i Beijing, der havde anbefalet Sagnlandet som location. Udenlandske TV- hold fra Norge og Tyskland har også anvendt Sagnlandet som location i 2015.

Et vigtigt nationalt mediasamarbejde, der synliggør Sagnlandets kvaliteter og faglige viden, har været med DR. I 2015 har DR påbegyndt optagelser til en dokumentarserie om Danmarkshistorien, der udsendes i 2017. Ud over kommende PR-værdi har samarbejdet allerede generet værdifuld udvidelse af Sagnlandets garderobe med 40 skindsyede stenalderdragter af rensdyrskind, sælskind mm. DR betalte materialerne til gengæld for, at Sagnlandet leverede viden og knowhow samt frivillige fra Sagnlandets engagerede Venneforening, der syede dragter på livet løs. Dragterne har i 2015 været anvendt ved optagelser i Sagnlandet samt i Island, hvor skuespillerne agerede istidsjægere på Nordeuropas største gletsjer. Når samtlige optagelser er afsluttet tilfalder dragterne Sagnlandet og vil indgå i formidling og undervisning. Samarbejdet med DR forsætter i 2016.

I 2015 er Sagnlandets nye www.sagnlandet.dk, der gik i luften november 2014, opdateret hver uge og dens nye funktioner og design for alvor udnyttet. Bl.a. er den ny hjemmeside i høj grad billedbaseret. Det har muliggjort bedre udnyttelse af Sagnlandets enestående billedmateriale. En brugervenlig nyskabelse er visning af dagsprogram med mulighed for print hjemmefra, så Sagnlandets gæster kan få indblik i dagens mange aktivitetstilbud inden de ankommer. Dagsprogram udleveres endvidere i printform ved indgang. Det er en stor forbedring i forhold til tidligere års generelle uge/måned-programmer. På hjemmesiden er også kommet nye funktioner som blandt andet mulighed for online køb af billet.

LEDELSESBERETNING

I 2015 er den nationale kulturportal Kultunaut, og dermed portalerne Kulturklik.dk og oplevlejre.dk, der trækker på Kultunaut, samt AOK.dk og Børniby.dk løbende opdateret med events og arrangementer i Sagnlandet.

Sagnlandet skaber desuden PR omkring sine aktiviteter ved at rykke ud i landet. Bl.a. har Sagnlandets PR-afdeling og Butik i 2015 samarbejdet om aktiviteter og stor stand på Roskilde Dyreskue i juni, hvor der blev uddelt ikke mindre end 6000 rabatbilletter til Sagnlandet, hvoraf over 700 efterfølgende blev indløst. En meget tilfredsstillende returneringsrate for denne type markedsføring. Desuden deltog Sagnlandet i samarbejde med Lejre Kommune på Ledreborg Livsstilsmesse i maj i samarbejde med Lejre Kommune og delte VisitLejre brochurer ud. Endelig deltog Sagnlandet på den nationale "Slip-kørerne-løs" dag i april for økologiske landmænd. Her havde Sagnlandet et godt samarbejde med den lokale landmand Per Thomasen, Bækkentoftsgård i Kirke Hyllinge, fået lov til at stille op med stand, medarbejdere og gedekid. Sidstnævnte var særligt populære, ikke mindst hos Kronprinsens og Kronprinsessens børn, der deltog i det meget velbesøgte og livsbekræftende gård-arrangement.

Årsresultat 2015

I 2015 er årets resultat af almindelig drift efter afskrivninger et overskud på 240.648 kr. Til sammenligning var årsresultat i 2014 et overskud på 243.127 kr.

Årets positive resultat sikrer hensættelse af midler til brug for stærkt påtrængende renovering- og vedligeholdelsesopgaver af fondens historiske bygninger.

LEDELSESBERETNING

RESULTATOPGØRELSE 1. JANUAR-31. DECEMBER	2015 (kr.)	2014 (tkr.)
Entreindtægter	3.482.106	3.179
Varesalg, butik og kiosk	1.864.213	1.643
Undervisningsministeriet (fra 2014 har Undervisningsministeriet samlet de overførte driftstilskud fra Roskilde Amt med Ministeriets egne driftstilskud nedenfor fra hhv. Institutionsstyrelsen og Puljen for De Videnspædagogiske Aktivitetscentre under ét)	5.670.000	5.677
Lejre Kommune (driftstilskud)	2.269.000	2.267
Diverse offentlige tilskud	18.018	0
Periodisering donationer til nybyggeri	1.027.167	1.027
Øvrige tilskud	50.000	124
Øvrige indtægter	2.832.664	2.607
INDTÆGTER I ALT	17.213.168	16.524
Vareforbrug	-2.051.914	-2.004
Eksterne omkostninger	-2.858.301	-2.734
Personaleomkostninger	-10.891.435	-10.378
RESULTAT FØR AFSKRIVNINGER	1.411.518	1.408
Afskrivninger	-1.143.806	-1.144
DRIFTSRESULTAT	267.712	264
Andre finansielle indtægter	0	1
Andre finansielle omkostninger	-27.064	-22
ÅRETS RESULTAT	240.648	243
FORSLAG TIL RESULTATDISPONERING		
Overført overskud	240.648	243
I ALT	240.648	243

Samfundsregnskab

I tilknytning til det ordinære årsregnskab udarbejder Sagnlandet Lejre hvert år et samfundsregnskab. Samfundsregnskabet illustrerer, hvordan Sagnlandets tilstedeværelse og aktiviteter har positiv indflydelse på den økonomiske omsætning i samfundet uden for Sagnlandet.

En vurdering af Sagnlandets samfundsmæssige betydning anskueliggør vi gennem den såkaldte ABS-analyse. ABS står for Attraktionernes Betydning for Samfundet. Analysen har til formål at vurdere og kvantificere attraktioners:

- direkte økonomiske afledte effekt overfor det offentlige i form af skatter og afgifter
- indkøb fordelt på lokalområde, region, Danmark og internationalt
- bidrag til arbejdspladser og omsætning i lokalområdet

LEDELSESBERETNING

ABS-analysen er udviklet af revisionsfirmaet KPMG i regi af Danmarks hidtil største kompetenceudviklingsprojekt for attraktioner, ODA-projektet (Oplevelses-udvikling i Danske Attraktioner) finansieret af Arbejdsmarkeds Feriefond.

ABS-analysen integrerer de officielt anerkendte beregningsmodeller TØBBE (Tu-rismens Økonomiske Betydning for Samfundet udviklet af VisitDenmark) og LINE (model for den økonomiske aktivitet i danske kommuner udviklet af AKF (Anvendt Kommunal Forskning)).

ABS-analysen anvender f.eks. oplysninger om døgnforbrug for endagsturister for-delt på regionsniveau og nationalitet baseret på VisitDenmarks analyser af danske og udenlandske turisternes forbrug. Disse nationale statistiske oplysninger kombineres med attraktionens egne publikumsanalyser og regnskabstal.

SAGNLANDET LEJRES direkte økonomiske udveksling med samfundet

SAGNLANDET LEJRES direkte økonomiske udveksling med samfundet			
BETALT TIL SAMFUNDET		MODTAGET FRA SAMFUNDET	
A-skat, AM-bidrag	3.828.845 kr.	Offentlige, ordinære driftstilskud	7.939.000
ATP	118.014 kr.	Købsmoms, netto	702.908
Salgsmoms	881.006 kr.	Refusion, fleksjob mv.	2.461.169
Lønsumsafgift	0	Refusion, sygedagpenge, barsel mv.	96.546
Energiafgifter netto	299.245 kr.	Refusion, energiafgifter	91.223
Ejendomsskatter	0	Øvrige omkostningsrefusioner	18.018
Fleksjobbidrag Stat	89.390 kr.		
AUD, FIB, Barselsfond mv.	164.637 kr.		
I ALT BETALT DIREKTE TILBAGE TIL SAMFUNDET	5.381.136 kr.	I ALT DIREKTE BETALING FRA SAMFUNDET	11.308.864 kr.
NETTOBIDRAG FRA DET OFFENTLIGE		5.927.728 kr.	

Saglandet Lejres direkte, økonomiske udveksling med samfundet viser, at nettobi-draget fra samfundet til Saglandet i 2015 er på 5.927.728 kr. (I 2014 var samfundets nettobidrag 6,4 mio. kr.)

Samfundets samlede økonomiske nettobidrag til Saglandet er således -2.011.272 kr. mindre end de ordinære driftstilskud på 7.939.000 kr., som Saglandet Lejre modtager i ordinært driftstilskud fra stat og kommune til sit almennyttige virke.

Målt på regnskabstal har Saglandet i 2015 således returneret ca. 25 % (2,0 mio. kr.) af sit ordinære offentlige driftstilskud til samfundet i kroner og øre.

SAGNLANDETS afledte økonomiske bidrag til omsætning i samfundet

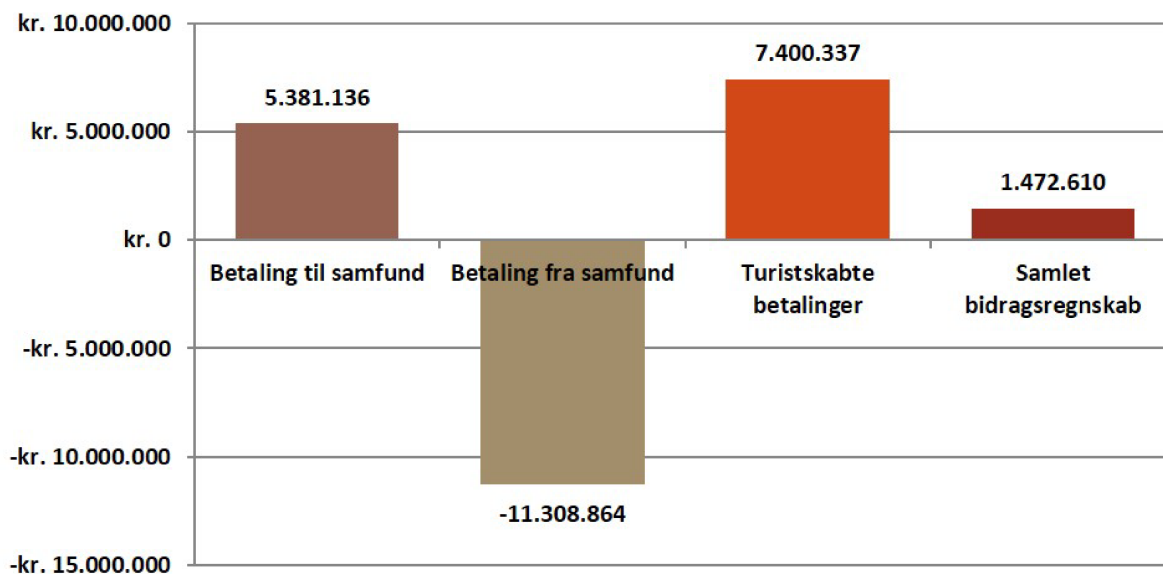
Udover at Saglandet sender ca. 25 % af sine offentlige driftstilskud direkte tilbage til samfundet, sikrer Saglandets virksomhed og mange besøgende, at andre aktører uden for Saglandet kan bidrage positivt til samfundsøkonomien.

Saglandets afledte økonomiske bidrag til omsætning i samfundet beregnes ud fra ABS-modellen. Det sker vha. VisitDenmarks økonomiske nøgletal for forskellige turisttypers døgnforbrug (seneste rapport "Turismens økonomiske betydning i Danmark 2013") og sammensætningen af Saglandets 58.142 besøg i 2015, hvis baggrund er opgjort vha. gæsteanalyser.

LEDELSESBERETNING

SAGNLANDET LEJRES afledte økonomiske bidrag til omsætning i samfundet 2015		
Antal besøgende i alt	58.142	
Hvoraf	45.351	kommer til området pga. SAGNLANDET LEJRE
Hvoraf	6.047	Besøger området pga. Sagnlandet og andre oplevelser
	6.744	Besøger området eller bor i området og besøger derfor Sagnlandet i anden forbindelse
	40.152	Af det samlede besøgstal er endagsturister
Disse endagsturister skaber en omsætning i samfundet for i alt kr.	17.347.827 kr.	
Af det samlede antal besøgende vælger	8.059	besøgende at overnatte i området (ca. 15 km's radius)
De overnattende gæster skaber en omsætning i samfundet på kr.	3.795.994 kr.	
Samlet skaber de besøgende en omsætning i samfundet på kr.	21.143.820 kr.	udover den omsætning som lægges direkte i SAGNLANDET LEJRE
Heraf udgør kr.	10.571.910 kr.	omsætning i området
SAGNLANDET LEJRE skaber gennem den afledte omsætning	27	arbejdspladser i samfundet udover Sagnlandets egne arbejdspladser
Disse 27 arbejdspladser bidrager med	7.400.337 kr.	til de offentlige kasser i form af moms, A-skat, ATP og lign.
SAGNLANDET LEJRES samlede bidragsregnskab til samfundet er	1.472.610 kr.	Samlet set bidrager Sagnlandet positivt til samfundet alene målt på økonomiske parametre.

Sagnlandet Lejres økonomiske udveksling med samfundet 2015

LEDELSESBERETNING

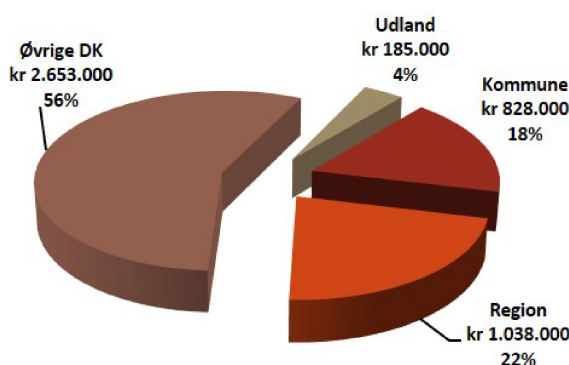
Samlet set skaber Sagnlandets virksomhed et afledt bidrag til samfundet på 7.400.337 kr. i turistskabte betalinger gennem jobskabelse ud over Sagnlandets egne arbejdspladser. Når samfundets nettobidrag på 5.927.728 kr. fratrækkes de turistskabte betalinger, har Sagnlandets virksomhed i 2015 givet et positivt nettobidrag til samfundet på i alt 1.472.609kr. (I 2014 var Sagnlandets nettobidrag 1,25 mio. kr.).

SAGNLANDET LEJRES indkøbsstruktur

Sagnlandet anvendte i 2015 i alt 4.704.000 kr. ex. moms i køb af varer og tjenesteydelser.

Fordeling på Kommune, Region, Øvrige Danmark og Udland viser Sagnlandets bidrag til omsætning i erhvervslivet fordelt på geografi.

Sagnlandet Lejres indkøbsstruktur 2015

Konklusion om SAGNLANDET LEJRES betydning i samfundet

ABS-analysen viser, at Sagnlandets samlede virksomhed skaber en økonomisk merværdi for samfundet på knap 1,5 mio. kr. alene anskuet ud fra en markedsøkonomisk synsvinkel.

Vi er stolte over at, at økonomisk værdiskabelse også er mulig for en almennyttig institution som Sagnlandet Lejre. Det viser, at brug af offentlige midler i kulturhistorisk arbejde ikke skal opfattes som udgifter, men som en investering, der også generer et øget samfundsøkonomisk afkast.

Hertil kommer den allervigtigste, men ikke økonomisk kvantificerbare værdi, der er formålet med Sagnlandets almennyttige arbejde: At skabe og formidle kulturhistorisk viden til samfundets borgere gennem almen folkeoplysning og undervisning.

Det er en vigtig indsats, hvor Sagnlandet bidrager til at skabe sammenhængskraft, viden og forståelse hos børn og voksne om vores historiske rødder i et alment dannelsesprojekt. Et dannelsesprojekt der viser, at vi som mennesker er både historieskabte og historieskabende og derfor med ansvar for de handlinger og valg, vi træffer i nutiden.

Anerkendelsen af vores almennyttige og folkeoplysende dimension kommer til udtryk gennem godkendelser, evalueringer og anden opbakning til vores virke:

- SAGNLANDET LEJRE er klassificeret som et videnspædagogisk aktivitetscenter af Undervisningsministeriet, der støtter med driftstilskud. Et videnspædagogisk aktivitetscenter står for en alternativ og supplerende formidling af vanskeligt tilgængelige fænomener og bygger sin vidensformidling på publikums aktive deltagelse. Målet er at børn og voksne får viden og indsigt i natur, historie og videnskab gennem lærerige, praktisk orienterede og udfordrende aktiviteter for alle sanser.

- SAGNLANDET LEJRE er i 2008 udvalgt af Kulturstyrelsen som én af "200 særligt udvalgte seværdigheder af national interesse" symboliseret ved et brunt Johanneskors, der på vejviserskilte ved landevejene gør opmærksom på, at her ligger en national seværdighed, der er en omvej værd.

LEDELSESBERETNING

- SAGNLANDET LEJRE er godkendt af SKAT som alment velgørende/-almen-nyttig institution efter ligningslovens § 8A, hvorfor givere kan fratrække gavebeløb i deres skattepligtige indkomst.

- Hendes Majestæt Dronningen har siden 2003 accepteret at være SAGNLANDET LEJRES protektor.

- SAGNLANDET LEJRE ligger centralt i Sjællands første nationalpark, Skjoldungernes Land, udpeget af miljøminister og folketing i 2015.

Udover at udvikle og tilbyde skoleundervisning, lærer- og pædagogkurser, gennemføre lærerige kulturhistoriske events og aktiviteter for børnefamilier og turister og være ramme for arkæologiske forsøg og universitetsundervisning, engagerer Sagnlandet sig også i samfundsaktuelle udfordringer. Det sker gennem eksterne samarbejder og projekter, der skal skabe samfundsgavnige effekter, der rækker langt ud over Sagnlandets egne grænser.

Som del af den samfundsøkonomiske afrapportering følger her eksempler på sådanne indsatser, som Sagnlandet i 2015 bl.a. har brugt tid og kræfter på.

50 års jubilæum med spektakulære gaver for fremtiden

2015 blev på alle måder et skelsættende år for Sagnlandet Lejre både med tilbageblik på 50 begivenhedsrige år og udsyn til en løfterig fremtid.

Søndag d. 21. juni, ved midsommersolhverv, fejrede Sagnlandet 50året for sin åbning for publikum sammen med særligt indbudte gæster og samarbejdspartnere, personale, venneforening og besøgende. Siden åbningen har ikke mindre end 3,3 mio. gæster passeret gennem porten til oldtiden.

Denne solrige søndag passerede ca. 1.000 gæster gennem Sagnlandets porte, hvor entrépris i dagens anledning var nedsat til 50 kr. og åbningstiden udvidet til kl. 22.00 med et stort og varieret festprogram dagen igennem. Selv et filmhold fra DR-nyheder var med ved fejringen, der blev omtalt samme aften i TV-avisen.

Ikke mindst god mad og drikke var en særlig oplevelse denne festdag. Bl.a. kunne alle besøgende skåle for fødselaren i Danmarks bedste mjød fra Snoremark Æblemjød brygget på lokale råvarer fra Roskilde området. VIP-buffeten af økologiske tapas blev leveret af den lokale Restaurant Herthadalen og i Båldalen kunne alle besøgende købe vikingefladbrød fyldt med enten spidstegt urokse eller vildsvin af egen avl tilberedt over bål. Den rustikke frokost kunne skylles ned med et udvalg af gode, historisk inspirerede øl fra den vikingeinspirerede designer og iværksætter Jim Lyngvilds mikrobryggeri Frejdahl øl. Om øllets historie berettede museumsinspektør og makrofossil ekspert, Peter Steen Madsen fra Nationalmuseet mens Sagnlandets direktør causerede med Jim Lyngvild over vikingernes appel, brug og misbrug i det 21. århundrede. Middelaldermusikgruppen GNY spillede op på historiske instrumenter og i alle Sagnlandets historiske områder lige fra jægerstenalder og op til 1800-tallet kunne børn og voksne bl.a. lave lykkebringende amuletter og offergaver for at sikre 50 nye og frugtbare år.

Dagen blev afsluttet med en festlig genfortælling af Lejreområdets oldgamle signatur sagn, Beowulf-kvadet, ved Det Fortællende Teater. Skuespillerne Jesper la Cour Andersen og Troels Kirk Ejsing, gav deres helt egen og meget morsomme fortolkning af denne fortælling om helten Beowulf der befrier Skjoldungekongen Hroar for den frygtelige kæmpetrold, Grendel, der hjemsøger kongens kæmpestore gyldne mjødhal, Hjortehal, og dræber hans mænd.

Dagen blev fejret med festtaler ved: Lejre Kommunes borgmester, Mette Touborg, Sagnlandets grundlægger og leder gennem de første 20 år, Hans-Ole Hansen; formand for Historiske Værksteder i Danmark og leder af Vingsted Historiske Værksted, formand for Sagnlandets Venner i Lejre, Tove Binzer, Sagnlandets bestyrelsesformand Kristian Kristiansen samt Sagnlandets direktør Lars Holten.

Ingen fødselsdag uden gaver. Og denne herlige dag fik Sagnlandet bl.a. to, der var af en helt særlig slags, som både vil række langt ud i fremtiden og samtidig trække tråde tilbage til såvel dagen, som Lejre-området helt specielle, oldgamle og nationale historie. Disse særlige gaver skal derfor omtales her.

LEDELSESBERETNING

Rekonstruktion af en af Danmarks ældste runesten

Sagnlandet Lejres engagerende venneforening med ca. 250 medlemmer havde til dagen fået fremstillet en speciel gave. En smuk kopi af en af Danmarks ældste, hedenske runesten fra 700-tallet, Snoldelevstenen. Gaven blev afsløret af Venneforeningens formand Tove Binzer sammen med borgmester Mette Touborg og den lokale kunstner og billedhugger Olaf Manske Andersen. Sidstnævnte havde omhyggeligt udsmykket stenen på baggrund af sine opmålinger af originalen. Nationalmuseets runeekspert, museumsinspektør Lisbeth Imer, var til stede ved afsløringen og fortalte kort om runernes og runestenenes spændende historie i Norden i almindelighed og Snoldelevstenen i særdeleshed.

Omkring 1770'erne blev den originale sten fundet kun ca. 12 km. fra Sagnlandet ved landsbyen Snoldelev, som den fik navn efter. Herfra blev stenen flyttet til København. Først til Rundetårn og senere til Nationalmuseet. I dag er Snoldelevstenen et af klenodierne i museets runestenssamling i den store runehal.

Men nu kan en flot, ca. 3 ton tung rekonstruktion i granit beundres i Sagnlandet. Her står stenen som ny med håndhuggede, smukt farvelagter runer og hedenske symboler i form af en triskele af sammenlyngede drikkehorn og et svastikasymbol, der tolkes som symboler for gæstebud, frugtbarhed mm. Selve runeteksten tolkes således: "Gunvalds sten, søn af Roald, thul [taler, vismand?] på Salhøje [Salløv]".

I Sagnlandets fremtidige udvikling er denne runesten særligt interessant. Den er lokal. Den eksemplificerer ved sine symboler området og tidens særlige hedenske tradition, der omtales i sagn og skriftlige kilder. Dens tekst omtaler en datidig lokalitet "Salhøje", dvs. formentlig et område med gravhøje og en særlig bygning. Ordet "sal" tolkes bl.a. som et hus med et meget stort rum, der har fungeret som en gæstebudshal, festsal, kultsal og repræsentationssal for en person af høj rang som en konge eller høvding. Stillingsbetegnelsen "thul" tolkes som "taler, vismand eller skjald", dvs. et vigtigt hverv, hvor opgaven har været, at huske, samt at kunne recitere, samfundets love og regler samt sagn og myter om verdens- og slægternes oprindelse. Sidstnævnte var afgørende for datidens menneskers identitet og selvforståelse og iscenesættelsen af de herskende klassers legitimitet.

Snoldelevstenen - eller Gunvalds sten som vi nu kalder rekonstruktionen i Sagnlandet - skal fungere som en smuk intonation og indgangsmarkør til Sagnlandets fremtidsvision: Sagnkongernes Verden.

Projekt Sagnkongernes Verden, der uddybes efterfølgende, har til formål at tilvejebringe et nyskabende formidlings- og læringsunivers baseret på Lejre-områdets enestående kulturarv af fortidsminder, arkæologiske fund og sagnhistorie fra sen jernalder og tidlig vikingetid. Den rige sagnskat og de skriftlige kilder, der knyttes til Lejreområdet, fortæller, at det var her, at Danmarks første sagnkongeslæggt, Skjoldungerne, residerede over spydanerne og opførte monumentale og vidt berømte mjødhaller som centrum for kultisk og politisk magtudøvelse.

På jubilæumsdagen rykkede Sagnkongernes Verden et langt skridt videre fra vision til virkeliggørelse takket være dagens anden meget store, generøse gave.

65 mio.kr. fra A.P. Møllers Fond til Sagnkongernes Verden

En begejstret bestyrelsesformand for Sagnlandet Lejre, professor, dr.phil. Kristian Kristiansen kunne afsløre den største fondsdonation i Sagnlandets historie. Intet mindre end på 65 mio. kr. fra A. P. Møller og Hustru Chastine Mc-Kinney Møllers Fond til almene Formaal til projekt Sagnkongernes Verden. Her skal A. P. Møller Fondens bestyrelse og direktion takkes varmt for deres tillid og interesse for vores projekt.

10 mio.kr. fra Augustinus Fonden til Sagnkongernes Verden

Den 7. september 2015 blev endnu en mindeværdig og glædelig dag for Sagnlandets bestyrelse og medarbejdere. Her indløb meddelelse fra Augustinus Fonden om, at Fonden havde betænkt projekt Sagnkongernes Verden med 10 mio. kr. Der skal også her udtales en meget varm tak til Augustinus Fondens bestyrelse og direktion for den flotte donation til udvikling af vores projekt.

Sagnkongernes Verden - Fra vision til virkelighed

Med de to fondsdonationer fra hhv. A. P. Møller Fonden og Augustinus Fonden på tilsammen 75 mio. kr. er der skabt basis for at iværksætte realiseringen af de første faser af projekt Sagnkongernes Verden, der i alt består af 3 overordnede elementer, der beskrives nedenfor.

LEDELSESBERETNING

Som tolkningen af runeindskriften og symbolerne på den langt over 1000 år gamle runesten fra Snoldelev antyder ovenfor, har området omkring Sagnlandet været kendetegnet ved en usædvanlig koncentration af magtfulde stormænd og kraftfulde religiøse kultsteder til sikring af samfundets og slægternes frugtbarhed og fremgang. Lejreområdet rige og alsidige kildemateriale, der nyder national og international arkæologisk og historisk interesse, byder derfor på de bedste muligheder for at skabe en enestående formidling af overgangen fra jernalderens stammesamfund til vikingetidens statsdannelse og magtudøvelse.

Her har Roskilde Museums grundige udgravninger gennem mere end 25 år og forbilledlige publikation af de arkæologiske fund tilvejebragt afgørende ny viden om områdets historie og særlige status. Det skyldes ikke mindst dokumentationen af de enorme halbygninger, der dækker tiden fra 500-900-tallet e.Kr. De viser, at der bag sagn og myter ligger en kærne af sandhed, og at Lejre har fungeret som et dynastisk magtcenter, der har spillet en central rolle i udviklingen af datidens samfund.

Takket være de opnåede fondsmidler kan Sagnlandet Lejre i de kommende år nu skabe synergi til Roskilde Museums formidling af perioden i form af udstillingen af de originale fund i Lejre Museum og markeringen af de originale hallers placering i landskabet lige ved. Det sker, når Sagnlandet Lejre i fuld skala og 3 dimensioner genskaber udvalgte elementer fra det engang så spektakulære, royale miljø i Sagnlandets eget landskab, der ligger kun 2 km fra det oprindelige fundsted.

Sagnlandets totale projekt rummer i alt 3 centrale arkitektoniske elementer, der i Sagnlandets formidling og undervisning skal have hver sin funktion:

HALLEN: I 2009 afdækkende Roskilde Museums Danmarks største hus fra oldtiden. En gigantisk halbygning fra 8. århundrede, dvs. fra overgangen mellem den sene jernalder og den tidlige, hedenske del af vikingetiden. Hallen har været lidt over 60 meter lang og 12 meter bred. Sagnlandets digitale rekonstruktionsmodeller af denne bygning, som vi har døbt HALLEN, viser, at den har haft ca. 10 meter til kip og et areal på over 600 m². Det gør den til den største menneskeskabte konstruktion, som datidens mennesker har mødt i det område, vi i dag kalder Danmark. Med HALLEN genskaber Sagnlandet Skjoldungernes sagnomspundne, ceremonielle kongesæde som et fysisk oplevelses- og læringsrum. HALLEN indrettes med eksempler på datidens møbler, husgeråd, redskaber, våben, dragter og billedskærerarbejder, som det bl.a. kendes fra det berømte og rigt udstyrede gravskib fra Oseberg i Norge, der var udrustet med alt, en royal person havde brug for i efterlivet. HALLEN bliver en enestående arkitektonisk ramme for et levende, autentisk miljø, der afspejler det spektakulære liv og prægtige håndværk, der engang udfoldede sig i Lejre. Her vil Sagnlandets dragt-klædte formidlere invitere gæsterne til dialog og til at røre og prøve vikingernes smukke genstande. Børn og voksne kan også udforske hallens herligheder med smartphones og I-pads i jagter på viden om deres herkomst, symbolske betydning-er og forankring i naturlandskabets rigdom af materialer. Den monumentale HAL bliver også i sig selv en arkitektonisk attraktion og et symbol på datidens ypperste håndværk og forståelse for materialer, geometri og konstruktion. I forbindelse med opførelsen af HALLEN samt dens indretning med inventar, vil der derfor også være lejlighed til, at lade kommende generationer af bygningskonstruktører, tømrer- og snedkerlærlinge fra de erhvervsrettede ungdomsuddannelser få indblik i godt håndværk og træ og tømmer af en kvalitet, som man sjældent møder i nutidens industrielle, standardiserede produktionsformer.

HUSET: I samme område som HALLEN er udgravet andre mindre bygninger, der funktionelt har indgået i samspil med den kongelige, repræsentative hal og bl.a. fungeret som bolig for de mange forskellige mennesker, der må have haft deres virke i det royale miljø. Med udgangspunkt i en af disse mindre bygninger, der har ligget i umiddelbar tilknytning til hallen, genskaber vi HUSET. HUSET skal i Sagnlandet fungere som en stemningsfuld ramme for overnattende skoler på længerevarende undervisningsforløb og lejrskoleophold i Sagnkongernes Verden. Her skal de sove på skind og i alkover og få en sanselig oplevelse, der i den grad vil stimulere deres ind- og medlevelse i historien og dermed skærpe deres historiske interesse og forståelse for andre tiders livsvilkår og den lange udvikling, vores samfund frem til i dag har gennemgået.

LEDELSESBERETNING

HØJEN: I Gl. Lejre ligger en af områdets mange gravhøje, Grydehøj, i tilknytning til resterne af de senere opførte, monumentale skibssætninger. Den delvist afgravede høj er Danmarks største fra 600-tallet. Den rummede spor efter en fyrstelig begravelse. Nationalmuseets undersøgelser af skibssætningsområdet i 1950-60erne har endvidere vist, at hele området har fungeret som gravplads op i 900-tallet. Bl.a. er der foretaget en menneskeofring i forbindelse med en gravlæggelse i skibssætningen. Høj- og skibssætningsområdet har ligesom hallerne fungeret som religiøst samlingspunkt og magtpolitisk kraftcenter i landskabet, som der - som sagn, myter og senere skriftlige kilder antyder - har gået frasagn om vidt og bredt. I Sagnlandet skal elementet HØJEN fungere som en virtuel tidsportal for digital formidling af den sene jernalder og tidligere vikingetids verdensopfattelse og trosforestillinger, som de kommer til udtryk gennem samtidig ikonografi, sagn, myter og arkæologiske fund fra perioden.

I det samlede koncept for Sagnkongernes Verden, repræsenterer HØJEN således de døde og gudernes verden, HALLEN det royale højsæde og hoffets verden og HUSET, hirdens og husholdets verden.

I projektet kombinerer vi vikingernes elegante arkitektur med det 21 århundredes teknologi og viden om indeklima, arbejdsmiljø og lysætning. Derfor placerer vi HAL-LEN og HUSETS overlegne halkanstruktioner på moderne fundamenter med strøm, varme, vand og fiberkabler, der sikrer at vi kan lave aktiviteter året rundt.

SAGNKONGERENES VERDEN er derfor ikke alene et nyskabende kulturhistorisk projekt der forbinder historiens dybe rødder på tværs af arkæologi, mytologi, arkitektur og landskab i en integreret oplevelse. Det er også et teknologisk innovationsprojekt, hvor Sagnlandet har sat sig som mål at bryde nye veje og vise, hvordan man på æstetisk vis kan bygge bro mellem forhistorisk arkitektur og moderne teknologi for at skabe fleksible rammer for historisk levendegørelse, undervisning og kulturhistoriske arrangementer. Alene HALLENS centrale rum kan rumme op til 300 gæster, hvilket giver muligheder for at lade skuespillere, storytellere, håndværkere, musikere m.fl. få en unik arena at udfolde sig i til særlige kulturhistoriske arrangementer med teater, musik, fortælling mm.

HØJEN, HALLEN og HUSETs gennemtænkte indretning og integration af moderne teknologi skal optimere Sagnlandets nu-værende personaleressourcer og faciliteter og gøre det muligt at forandre Sagnlandet Lejre fra en sæson- til en helårsattraktion. De tilknyttede aktiviteter vil desuden tiltrække en meget bred vifte af målgrupper på tværs af geografi, alder, uddannelse og social baggrund.

Ved udviklingen af projekt Sagnkongernes Verden har Sagnlandet Lejre forholdt sig til en brede vifte af kommunale, regionale og nationale strategier om såvel åben skole og praksisnær undervisning, styrkelse af lokal identitet og sammenhængskraft og udvikling af bæredygtig kulturturisme for øget vækst og beskæftigelse. Realisering af projektet vil derfor ikke bare være til gavn for Sagnlandet men samtidig skabe en stærk synergieffekt til disse lokale, regionale og nationale indsatsområder.

LEDELSESBERETNING

Nationalpark Skjoldungernes land oprettet

I begyndelsen af 00érne blev de første pilotundersøgelser om mulighed for etablering af nationalparker i Danmark sat i værk. Sagnlandet involverede sig fra starten i arbejdet for fremme af en nationalpark i Lejreområdet. Bl.a. var Sagnlandet allerede i 2005 vært for det første borgermøde om potentialet i en nationalpark og har siden været involveret i diverse arbejdsgrupper og projekter, der ledte frem til den ansøgning, som Miljøministeriet modtog primo 2014.

Det var derfor over 11 års indsats af mange ildsjæle, organisationer, kommuner og lodsejere der 27. februar 2015 blev kronet med held. Denne dag udsendte miljøminister Kirsten Brosbøl "Bekendtgørelsen om Nationalparkfonden", hvormed Sjælland fik sin første nationalpark, Skjoldungernes Land. Danmarks fjerde Nationalpark siden Nationalparkloven blev vedtaget af folketinget i 2007.

Nationalpark Skjoldungernes Land omfatter et sammenhængende område på 161 km² i kommunerne Roskilde, Lejre og Frederikssund. Miljøministeriets høringsforslag af 21/8 2014, der lå til grund for de positive borgerhøringer, der ledte frem til udpegningen, fremæves Lejreområdets særlige nationale kvaliteter således:

"Gammel Lejre var i oldtiden et vigtigt magtcentrum og er nationalparkens vigtigste kulturhistoriske område. Resterne af vikingetidens store haller, gravhøje og skibssætninger er af international arkæologisk interesse. Ifølge sagnene var det hér, at Skjoldungerne regerede og samlede Danmark." Sagnlandet Lejre ligger centralt i den nye Nationalpark og samspillet mellem Nationalparken og Sagnlandets projekt Sagnkongernes Verden vil give oplagte synergimuligheder, når de begge udfoldes de kommende år.

Den 21. marts 2015 var der officiel indvielse af parken på Ledreborg Slot med deltagelse af HKH Kronprinsen og Miljøminister Kirsten Grosbøl. Ved den lejlighed deltog Sagnlandet med stor kulturhistorisk formidlingsstand og 4 medarbejdere.

I weekenden d. 21-22/6 blev der i hele Nationalparken holdt særlige aktiviteter og folkelig fejring. Her bidrog Sagnlandet bl.a. med 50% rabat på entre for alle og en lang række aktiviteter i Sagnlandets landskab i samspil med Sagnlandets egen 50-års jubilæumsfejring.

Åben skole og undervisningssamarbejder på tværs

I 2015 er det gode samarbejde med Lejre Kommunes Center for Skoletilbud og Center for Dagtilbud fortsat. Samarbejdet giver gratis adgang til Sagnlandet for alle kommunens skoleelever og børnehave/dagplejebørn samt et antal gratis undervisningsforløb og styrker samarbejdet mellem Sagnlandets skoletjeneste og lærerne på skolerne. Det sikres bl.a. ved at Sagnlandet hvert år afholder gratis kurser for lærere og pædagoger ved kommunens institutioner. Kurserne ruste lærere til at gennemføre udeskoleundervisning på egen hånd i Sagnlandets unikke læringsmiljøer. I 2015 ønskede Roskilde Kommune en klippekortsaftale på undervisning. Begge kommunale samarbejder fortsætter i skoleåret 2015-2016.

Sagnlandets Udviklings- og Undervisningsansvarlige medarbejder deltager i en studiegruppe under Den Nationale Skoletjeneste med særligt fokus på omsætning i praksis af Undervisningsministeriets "Forenkledte Fælles Mål" i alle Sagnlandets undervisningsforløb. Derfor er samarbejdet mellem Sagnlandets skoletjeneste og omegnskommunernes skoler til gensidig inspiration i forhold til at tilbyde og udvikle relevante og spændende undervisning, der matcher skolereformens ambition om tværfaglighed, åben skole, praksisnær undervisning og læringsmål.

LEDELSESBERETNING

Takket være økonomisk støtte fra Kultur- og Skoletjenesten Midt- og Vestsjællands pulje i 2015 har Sagnlandets skoletjenestemedarbejder i samarbejde med engelsklærer fra Kirke Hyllinge Skole udviklet et tværfagligt undervisningsforløb der involverer fagene historie, engelsk, geografi og dansk. Målgruppen er udskoling og emnet et heltetema, der som udgangspunkt arbejder med det internationalt kendte angelsaksiske heltekvad Beowulf, der er knyttet til Lejreområdet, men så godt som ukendt i Danmark. Udover at lære nyt om en vigtig del af Danmarkshistorien og lokalområdet er hensigten med emnevalg at sikre synergi mellem projekt Sagnkongernes Verden, Nationalpark Skjoldungernes Land og skolernes undervisning.

Interessen for at stifte bekendtskab med Sagnlandets undervisningspraksis og pædagogiske metoder er vokset i 2015 og har givet sig udslag i spændende samarbejder, projektopgaver og praktikforløb med lærere og studerende ved bl.a. UCC Metropols læreruddannelser i København, UCCs Natur- og Kulturformidleruddannelse i Hillerød, UCSJ's læreruddannelser i Roskilde og DPUs pædagoguddannelse i København.

F.eks. har samarbejdet med to lærerstuderende ved UCC Metropol omfattet læreruddannelses specialiseringsmodul "Skolen-Eleven-Museet", der skal udmøntes gennem et innovativt samarbejde med en kulturinstitution. Målet er at ruste kommende lærere til at åbne skolen mod omverden og afprøve nye didaktiske metoder i samarbejde med en ekstern samarbejdspartner. Konkret udviklede og testede de studerende i sparring med Sagnlandet et undervisningsforløb om børn i 1800-tallet og i det 21. århundrede. Forløbet kombinerede videns- og færdighedsmål indenfor fagene Dansk, Håndværk & Design og Madkundskab. I udvikling af forløbet var særlig fokus på kobling af "før og efterforløb" til supplerende af Sagnlandets eget "under" undervisningsforløb. Skal eleverne opnå maksimalt læringsudbytte af undervisning uden for skolen, er det nemlig vigtigt, at der på skolen sker en forberedelse og en efterbearbejdelse. Det skal sikre, at eleverne er istand til at sammenkoble, reflektere over samt perspektivere den undervisning og de indtryk, de har oplevet gennem det samlede forløb på tværs af fag og vante undervisningsgrammer og -former.

I juni 2015 gik Danmarks 16 Videnspædagogiske Aktivitetscentre (VPAC) for andet år i træk sammen om fælles stand på Folkemødet på Bornholm. Målet med den fælles deltagelse er at skabe opmærksomhed om VPAC'erne som en væsentlig og samlende dannelsesfaktor i det danske samfund. VPAC'erne arbejder med at give børn og unge en forståelse af at være del af en større kulturhistorisk og naturvidenskabelig sammenhæng. VPAC'erne repræsenterer en bred vifte af unikke, helstøbte læringsmiljøer, der både tematisk og geografisk dækker mange kanonpunkter inden for naturvidenskab, samfundsvidenskab og kulturhistorie. Som uformelle læringsmiljøer repræsenterer centrene en alternativ tilgang til undervisning, der kan styrke faglighed og læring i folkeskolen. På et VPAC skal børnene være aktive, undersøgende og reflekterende. VPAC'erne tæller bl.a. Experimentarium, Universe, Geocenter Møns Klint, NaturBornholm, Aqua Ferskvandscenter, Vadehavscenret, Historiecenter Dybbøl Banke og Sagnlandet.

På folkemødet havde VPAC'erne arrangeret en debat med Københavns Kommunes Børne & Unge borgmester Pia Allerslev og Lejre Kommunes borgmester Mette Touborg under overskriften: "Det danske samfunds sammenhængskraft er under pres! Hvad kan folkeskolen gøre bedre og hvordan styrker man brugen af de uformelle læringsmiljøer?"

Det gav anledning til gode drøftelser - men desværre ingen løsninger - på bl.a. helt lavpraktiske barrierer som manglende transportmuligheder og økonomi. Erfaringen viser, at netop sådanne strukturelle forhold mange steder i landet afholder skoler fra, at opsøge VPAC'ernes alsidige undervisningstilbud og åbne læringsmiljøer, trods det, at de præcis matcher ambitionen med skolereformens fokus på praksisnær læring og styrkelse af klassefællesskabet.

LEDELSESBERETNING

"Danmark bliver til" bringer kulturen ud blandt borgerne

Det kulturregionale projekt "Danmark Bliver Til" gik i 2015 ind i en ny 4-års periode takket være fornyet tilsagn om økonomisk støtte fra Kulturregion Midt- og Vestsjælland, Kulturministeriet og Region Sjælland med i alt knap 6,7 mio. kr. Midlerne sikrer et effektivt og opsøgende sekretariat der samarbejder med Kulturregionens ca. 26 kulturhistoriske aktører i 8 kommuner. Sekretariat og aktører vidensdeler, udvikler og gennemfører særlige events, der på nye måder synliggør kulturregionens særlige kulturarv fra vikingetid og middelalder. Sagnlandets direktør har siden projektets begyndelse været formand for projektet og er det også ind i den nye 4-årige periode.

Over 4 intensive dage i september drog den 8 mand store bestyrelse sammen med ledende embedsfolk fra Lejre og Odsherred Kommune til Island på studietur. Her var aftalt en lang række møder med islandske kulturrepræsentanter, der på forskellig vis arbejdede med at sikre kulturen gennemslagskraft, bl.a. gennem partnerskabsaftaler på tværs af fagområder/brancher. Hvert medlem af bestyrelsen holdt hver især et pitch om et særligt udvalgt emne til inspiration for resten. Sagnlandets direktør således om potentialet i "Storytelling" i vidensformidling. Øvrige oplæg bestod bl.a. i "Åben skole", "Forretningsmodeller", "Partnerskaber", "Regional kulturpolitik" og "Kommunal kulturpolitik". I Island mødtes bestyrelsen blandt andet med repræsentanter for det islandske Ministerium for Forskning, Kultur- og Undervisning, direktøren for Nordens Hus, arrangørerne af den årlige "Festival of the Sea" og direktøren for museet "Reykjavik 871 +/-2 Settlement Exhibition".

Studieturen var inspirerende og gav input til det store arbejde med "Da Danmark Bliver Tils eget flagskib" "Kongens Togt", der i 2016 sender vikingeskibe rundt til 7 sjællandske havne ledsaget af kulturhistoriske aktiviteter på havnen. Her er målet 50.000 besøgende over de 10 dage i juli som eventen strækker sig over.

Kultur-Erhverv: Projekt ledelseskult & Kultur i ledelse

I marts 2015 indledte Sagnlandets Eventafdeling samarbejde med erhvervspsykolog Dennis Rasmussen, Playingfield og ledelsescoach Carsten Reves, Reves Consult om Projekt "Ledelseskultur & Kultur i Ledelsesudvikling" (LEKKIL). Sammen udviklede parterne en fælles ansøgning til Region Sjællands puljesatsning i 2015: "Kultur-Erhvervsamarbejder". Med indsatsområdet har Region Sjælland ønsket at fremme utraditionelle partnerskabsprojekter, der skal indfri Regionens generelle vision om vækst og kompetenceudvikling. Sagnlandets partnerskabsansøgning blev imødekommet som ansøgt med 98.000 kr.

Projekt LEKKIL repræsenterer et bud på en nyskabende partnerskabsmodel, der forbinder to normalt adskilte brancher: 1) Professionelle erhvervspsykologer og coaches, der arbejder med systematisk kompetenceudvikling af nuværende og kommende ledere og populært sagt har et fremtids perspektiv. 2) Kulturhistoriske institutioner, der arbejder med formidling, forskning og bevaring af kulturarven og populært sagt har et historisk perspektiv.

Ved at lade erhvervspsykologer og coaches arbejde med lederudvikling i en ramme og et kreativt miljø, der er så anderledes fra ledernes dagligdag, skaber det nye muligheder for iagttagelse og selvrefleksion over egen ledelsespraksis og dermed at inspirere og motivere ledere til reel forandring i ledelsesprocessen.

Ved at lade kulturinstitutionens medarbejdere deltage i udvikling af ramme og forløb for lederudviklingsprocessen, får de øjnene op for nye måder og vinkler at angribe deres kulturhistoriske kildemateriale og formidling af samme på, så det understøtter lederudviklingsprocessen og dermed et aktuelt samfundsbehov.

I 2015 er udviklet en række kulturhistorisk funderede samarbejdsøvelser ledsaget af kulturhistoriske fortællinger, der perspektiver og understøtter udvalgte ledelseskompetencer. De er testet vha. interne testforløb på egne medarbejdere, på baggrund af hvilke der er udviklet et samlet koncept og drejebog for et to-dages lederkursusforløb. Efterfølgende er det samlede koncept tryktestet på fem eksterne ledere fra private virksomheder, organisationer og offentlige arbejdspladse. De har gennemført et intensivt to-dages pilotforløb fulgt af mundtlige og skriftlige evalueringer af deres personlige udbytte af kurset.

Pilotevalueringerne har været overmåde positive og vist potentialet i projektets ide. Én pilotdeltager har således allerede købt et regulært to-dages lederkursus for 6 projektledere i egen organisation.

LEDELSESBERETNING

Nogle udsagn fra -deltagerne i pilotforløbet kan illustrere, hvorledes konceptet er oplevet:

”Virkeligt godt tænkt kursus som giver refleksion over egen ledelsesstil og en ærlig indsigt i, hvad man kan udvikle og gøre bedre”

”Karakterskalaen holder ikke her, kæmpe udbytte, som blev anvendt med det samme næste dag”

”Jeg har brugt det fra første dag, jeg var tilbage. Især fokus på hvordan man igangsætter en opgave, man reelt ikke har nogen ide om, hvordan skal løses. At bringe medarbejdernes kompetencer og kreativitet i spil”

Udviklingsprojektet afsluttes i første halvdel af 2016. Her er Sagnlandet bl.a. i april vært og arrangør af et vidensdelingsseminar for kulturinstitutioner i Region Sjælland om projektets potentiale i udvikling af ligeværdige kultur-erhvervssamarbejder. Herefter forankres kurset i Eventafdelingens faste portefølje af tilbud til erhvervskunder og gennemføres fremadrettet i en fast partnerskabsaftale med Playingfield og Reves Consult.

Tak til bidragsydere m.fl.

Sagnlandet Lejres årsberetning 2015 skal afrundes med en varm tak til mine engage-rede og kreative medarbejdere, frivillige fra Sagnlandets Venner, Sagnlandets bestyrelse samt vores mange eksterne netværks- og projektpartnere for godt samarbejde og indsatser i årets løb.

Afslutningsvist en varm tak til fonde, puljer, offentlige institutioner, sponsorer og andre, der praktisk og/eller økonomisk har bakket op om Sagnlandets virke i 2015.

Tak til bidragsydere:

For støtte til Sagnlandets Lejres ordinære drift takkes:

Undervisningsministeriet og Lejre Kommune.

For praktisk bistand, projekt- og kompetenceudvikling, partnerskabsaftaler, økonomisk støtte/tilsagn om støtte til udviklingsprojekter og særlige aktiviteter takkes:

A. P. Møller og Hustru Chastine Mc-Kinney Møllers Fond til almene Formaal (Projekt Sagnkongernes Verden), *Augustinus Fonden* (Projekt Sagnkongernes Verden) *Erhvervsakademi Sjælland Campus Roskilde* (projekterne: Ny digital forskningsdatabase til Forskningsafdeling, Nyt digitalt Venneforenings kartotek til Administration), *Erhvervsakademi Sjælland Campus Slagelse* (Projekt; Digitalt kundefeedback system for Eventafdeling) *Kulturministeriet* (projekt: Da Danmark Bliver Til), *Kultur- og Skoletjenesten i Midt og Vestsjælland* (projekt Helteskole-Beowulf) *Kulturregion Midt- og Vestsjælland* (projekt Da Danmark Bliver Til), *Lejre Kommune* (projekt Sagnkongernes Verden, Skole- og Børneinstitutionsaftale 2015-2016, aftale om drift af Turistinformation), *Playingfield* (projekt LEKKIL - Ledelseskultur & Kultur i Ledelse), *Region Sjælland* (projekt: Da Danmark bliver Til/Kongens Togt; projekt LEKKIL - Ledelseskultur & Kultur i Ledelse), *Reves Consult* (projekt LEKKIL - Ledelseskultur & Kultur i Ledelse), *Roskilde Kommune* (Skoleaftale 2015-2016) *Sagnlandets Venner i Lejre* (frivillig hjælp, donation af ”Gunwalds Sten”), *Skoletjenesten* (udstationering af en ½-tids SKT medarbejder samt projekt Da Danmark Bliver Til).

For sponsorater samt støtte til Sagnlandets almennyttige formål takkes *Frisko Is, Appel og Gunnar Niskers Fond, frivillige private bidragsydere*

Lars Holten, direktør

ANVENDT REGNSKABSPRAKSIS

Årsrapporten for Fonden Sagnlandet Lejre Historisk-arkæologisk forsknings- og formidlingscenter for 2015 er aflagt i overensstemmelse med den danske årsregnskabslovs bestemmelser for virksomheder i regnskabsklasse B.

Årsrapporten er udarbejdet efter samme regnskabspraksis som sidste år.

Generelt om indregning og måling

I resultatopgørelsen indregnes indtægter i takt med, at de indtjenes, herunder indregnes værdireguleringer af finansielle aktiver og forpligtelser. I resultatopgørelsen indregnes ligeledes alle omkostninger, herunder afskrivninger og nedskrivninger.

Aktiver indregnes i balancen, når det er sandsynligt, at fremtidige økonomiske fordele vil tilflyde fonden, og aktivets værdi kan måles pålideligt.

Forpligtelser indregnes i balancen, når det er sandsynligt, at fremtidige økonomiske fordele vil fragå fonden, og forpligtelsens værdi kan måles pålideligt.

Ved første indregning måles aktiver og forpligtelser til kostpris. Efterfølgende måles aktiver og forpligtelser som beskrevet for hver enkelt regnskabspost nedenfor.

Ved indregning og måling tages hensyn til forudsigelige tab og risici, der fremkommer inden årsrapporten aflægges, og som be- eller afkræfter forhold, der eksisterede på balancedagen.

Den regnskabsmæssige værdi af materielle anlægsaktiver gennemgås årligt for at afgøre, om der er indikation af værdiforringelse ud over det, som udtrykkes ved normal afskrivning. Hvis dette er tilfældet, foretages nedskrivning til den lavere genindvindingsværdi.

RESULTATOPGØRELSEN

Nettoomsætning

Nettoomsætningen ved salg af handelsvarer og færdigvarer indregnes i resultatopgørelsen, såfremt levering og risikoovergang til køber har fundet sted inden årets udgang. Nettoomsætning indregnes eksklusiv moms, afgifter og med fradrag af rabatter i forbindelse med salget.

Som indtægtskriterium anvendes for entréindtægter mv. betalingstidspunktet, og for salg af varer- og tjenesteydelser anvendes faktureringstidspunktet.

Tilsagn om tilskud til hel eller delvis dækning af konkrete projekter indtægtsføres i takt med at omkostningerne vedrørende projekterne udgiftsføres. Indtægter ved udlejning, indtægtsføres over udlejningsperioden.

Vareforbrug

Vareforbrug omfatter omkostninger, der afholdes for at opnå årets nettoomsætning. Herunder indgår direkte og indirekte omkostninger til råvarer og hjælpematerialer.

Andre eksterne omkostninger

Andre eksterne omkostninger omfatter omkostninger, der afholdes for at opnå årets entréindtægter mv. Herunder indgår omkostninger til reparation og vedligeholdelse af den permanente udstilling. Omkostninger i forbindelse med ideudvikling og forprojektering af særudstillinger udgiftsføres i det regnskabsår disse afholdes. Omkostninger til opbygning af drift af særudstillinger udgiftsføres over udstillingsperioden.

Andre eksterne omkostninger indeholder endvidere omkostninger til distribution, salg, reklame, administration, lokaler, tab på debitorer mv.

Ydelser i forbindelse med operationelle leasingaftaler og øvrige lejeaftaler indregnes i resultatopgørelsen over kontraktens løbetid. Selskabets samlede forpligtelse vedrørende operationelle leasing- og lejeaftaler oplyses under eventualposter mv.

ANVENDT REGNSKABSPRAKSIS**RESULTATOPGØRELSEN****Personaleomkostninger**

Personaleomkostninger omfatter løn og gager, inklusiv feriepenge og pensioner samt andre omkostninger til social sikring mv. til fondens medarbejdere. I personaleomkostninger er fratrukket modtagne godtgørelser fra offentlige myndigheder.

Finansielle indtægter og omkostninger

Finansielle indtægter og omkostninger indeholder renteindtægter og -omkostninger mv. Finansielle indtægter og omkostninger indregnes med de beløb, der vedrører regnskabsåret.

BALANCEN**Materielle anlægsaktiver**

Grunde og bygninger samt andre anlæg, driftsmateriel og inventar måles til kostpris med fradrag af akkumulerede af- og nedskrivninger. Der afskrives ikke på grunde.

Afskrivningsgrundlaget er kostpris med fradrag af den skønnede restværdi efter afsluttet brugstid.

Indgangsbygningen er dog i 1998 ekstraordinært afskrevet med 3 mio. kr. svarende til tilskuddet fra Velux Fonden af 1981 og Villum Kann Rasmussen Fonden.

Kostprisen omfatter anskaffelsesprisen samt omkostninger direkte tilknyttet anskaffelsen indtil det tidspunkt, hvor aktivet er klar til at blive taget i brug.

Der foretages lineære afskrivninger baseret på følgende vurdering af aktivernes forventede brugstider og restværdi herefter:

	Brugstid	Restværdi
Bygninger.....	50 år	0%
Andre anlæg, driftsmateriel og inventar.....	5-10 år	0%

Fortjeneste eller tab ved afhændelse af materielle anlægsaktiver opgøres som forskellen mellem salgspris med fradrag af salgsomkostninger og den regnskabsmæssige værdi på salgstidspunktet. Fortjeneste eller tab indregnes i resultatopgørelsen under andre driftsindtægter eller andre driftsomkostninger.

Dyrebestand

Dyrebestand måles til anslået markedspris/kostpris.

Varebeholdninger

Varebeholdninger måles til kostpris efter FIFO-princippet. I tilfælde, hvor nettorealiseringsværdien er lavere end kostprisen, nedskrives til denne lavere værdi.

Kostpris for handelsvarer samt råvarer og hjælpematerialer opgøres som anskaffelsespris med tillæg af hjemtagelsesomkostninger.

Tilgodehavender

Tilgodehavender måles til amortiseret kostpris, hvilket sædvanligvis svarer til nominel værdi. Værdien reduceres med nedskrivning til imødegåelse af forventede tab.

Periodeafgrænsningsposter, aktiver

Periodeafgrænsningsposter indregnet under aktiver omfatter afholdte omkostninger vedrørende efterfølgende regnskabsår.

ANVENDT REGNSKABSPRAKSIS

BALANCEN

Andre hensatte forpligtelser

Periodisering af nybyggeri, opført under hensatte forpligtelser, vedrører modtagne tilskud samt tilskrevne renter på byggekontoen for igangværende nybyggeri.

Derudover er der afsat henlæggelser til konkretiserede projekter. Dette består af modtagne støttemidler til fastlagte aktiviteter, hvor aktiviteten enten ikke er afsluttet eller påbegyndt, men hvor tilskuddet er modtaget.

Gældsforpligtelser

Gæld er målt til amortiseret kostpris svarende til nominal værdi.

Periodeafgrænsningsposter, passiver

Under periodeafgrænsningsposter indregnet under passiver indgår modtagne betalinger vedrørende indtægter i de efterfølgende år.

RESULTATOPGØRELSE 1. JANUAR - 31. DECEMBER

	Note	2015 kr.	2014 tkr.
NETTOOMSÆTNING		17.213.168	16.524
Vareforbrug.....		-2.051.914	-2.004
BRUTTORESULTAT		15.161.254	14.520
Personaleomkostninger.....	1	-10.891.434	-10.379
Eksterne omkostninger.....		-2.858.302	-2.733
Af- og nedskrivninger.....		-1.143.806	-1.144
DRIFTSRESULTAT		267.712	264
Andre finansielle indtægter.....		0	1
Andre finansielle omkostninger.....		-27.064	-22
RESULTAT FØR SKAT		240.648	243
Skat af årets resultat.....		0	0
ÅRETS RESULTAT		240.648	243
FORSLAG TIL RESULTATDISPONERING			
Henlæggelser til særlige vedligeholdelsesopgaver.....		200.000	0
Overført resultat.....		40.648	243
I ALT		240.648	243

BALANCE 31. DECEMBER

AKTIVER	Note	2015 kr.	2014 tkr.
Grunde og bygninger.....		47.087.049	48.173
Andre anlæg, driftsmateriel og inventar.....		270.414	328
Dyrebestand.....		84.500	70
Materielle anlægsaktiver.....	2	47.441.963	48.571
ANLÆGSAKTIVER.....		47.441.963	48.571
Fryserum.....		2.900	0
Varer i butik/kiosk.....		198.295	190
Wrapballer og brænde.....		9.251	13
Personaletøj og dragtværksted.....		26.359	53
Varebeholdninger.....		236.805	256
Tilgodehavender fra salg.....		59.224	133
Andre tilgodehavender.....		303.384	268
Periodeafgrænsningsposter.....		242.365	114
Tilgodehavender.....		604.973	515
Likvider.....		2.638.723	2.414
OMSÆTNINGSAKTIVER.....		3.480.501	3.185
AKTIVER.....		50.922.464	51.756

BALANCE 31. DECEMBER

PASSIVER	Note	2015 kr.	2014 tkr.
Grundkapital.....		300.000	300
Reserve til særlige vedligeholdelsesopgaver.....		650.000	450
Overført overskud.....		288.575	248
EGENKAPITAL.....	3	1.238.575	998
Periodisering nybyggeri.....		46.326.650	47.354
Andre hensættelser.....		1.686.079	1.730
HENSATTE FORPLIGTELSER.....		48.012.729	49.084
Leverandører af varer og tjenesteydelser.....		519.273	433
Anden gæld.....		1.029.153	978
Periodeafgrænsningsposter.....		122.734	263
Kortfristede gældsforpligtelser.....		1.671.160	1.674
GÆLDSFORPLIGTELSER.....		1.671.160	1.674
PASSIVER.....		50.922.464	51.756
 Eventualposter mv.	 4		
Pantsætninger og sikkerhedsstillelser	5		

NOTER

	2015 kr.	2014 tkr.	Note
Personaleomkostninger			1
Løn og gager.....	9.220.748	8.703	
Pensioner.....	1.097.078	1.104	
Andre omkostninger til social sikring.....	245.201	231	
Andre personaleomkostninger.....	328.407	341	
	10.891.434	10.379	
Materielle anlægsaktiver			2
	Grunde og bygninger	Andre anlæg, driftsmateriel og inventar	Dyrebestand
Kostpris 1. januar 2015.....	54.561.043	505.670	84.500
Kostpris 31. december 2015.....	54.561.043	505.670	84.500
Af- og nedskrivninger 1. januar 2015.....	6.388.178	177.266	0
Årets afskrivninger	1.085.816	57.990	0
Af- og nedskrivninger 31. december 2015.....	7.473.994	235.256	0
Regnskabsmæssig værdi 31. december 2015..	47.087.049	270.414	84.500
Egenkapital			3
	Grundkapital	Reserve til særlige vedligehold- elsesopgaver	Overført overskud
			I alt
Egenkapital 1. januar 2015.....	300.000	450.000	247.927
Forslag til årets resultatdisponering.....		200.000	40.648
			240.648
Egenkapital 31. december 2015.....	300.000	650.000	288.575
			1.238.575
Grundkapitalen har ikke været ændret i de seneste 5 år.			
Eventualposter mv.			4
Ingen.			
Pantsætninger og sikkerhedsstillelser			5
Fondens aktiver er ikke behæftet med pant, ligesom fonden ikke har stillet sikkerheder.			